

Bejaardenhuizen en verzorgingshuizen vooral vol vrouwen

Ouderen onder één dak

Een kwart van de mannen en ruim eenderde van de vrouwen van 85 jaar of ouder woont in een verzorgingshuis of verpleeghuis. De hogere levensverwachting van vrouwen en de grotere behoefte aan professionele zorg, die toeneemt met de leeftijd, verklaren het grote aandeel vrouwen onder de institutionele bevolking.

In 1998 verbleven ongeveer 235 duizend personen in verzorgingshuizen, verpleeghuizen, psychiatrische inrichtingen, gezinsvervangende tehuizen en dergelijke instellingen. Dat is ongeveer 1,5 procent van de bevolking van ons land. Honderd jaar geleden was deze bevolking bijna 100 duizend personen groot, bijna twee procent van de bevolking. Toen zaten ze vooral in verpleeghuizen en internaten bij scholen, tegenwoordig zijn verzorgingshuizen, de vroegere bejaardenoorden, de belangrijkste categorie. Tot ongeveer 1970 woonde ook een groot deel van het personeel nog in of bij de instellingen. Vandaag de dag is er vrijwel geen inwonend personeel meer.

Hofjes

Bejaardenoorden waren aan het begin van deze eeuw nog niet als een aparte categorie opgenomen. Veel alleenstaande ouderen woonden toen in hofjes, kleine woningen rond een gezamenlijke binnentuin. Via een poort, die na zonsondergang gesloten werd, kreeg men toegang tot zo'n hofje. Veel van deze hofjes zijn gesticht door kerkelijke instellingen of door rijke weldoeners. Ook nu zijn er nog veel van dit soort hofjes. Ze zijn een oase van rust in de

drukke Nederlandse steden. Toch is de functie van deze hofjes veranderd. Momenteel wonen er geen ouderen meer, maar jonge een- en tweepersoonshuishoudens.

Woonfunctie centraal

Gedurende de eerste helft van deze eeuw is de institutionele bevolking gestaag gegroeid. In de jaren vijftig en zestig werd de groei sterker. In samenwerking met de kerken begon de Nederlandse overheid met de bouw van speciale bejaardenoorden. In 1960 woonden 57 duizend ouderen in een dergelijke instelling. Tot 1980 was hun aantal ruim verdubbeld. In die tijd werden deze tehuizen gezien als echte woningen voor ouderen, zoals vroeger de hofjes. De woonfunctie stond centraal, verzorging was secundair. Daarna is het aantal personen in bejaardenoorden gedaald, ondanks de vergrijzing van de bevolking. Sinds 1977 wordt de capaciteit beperkt, om financiële redenen. De bestaande plekken worden gereserveerd voor mensen die niet meer voor zichzelf kunnen zorgen. Zo zijn bejaardenoorden weer verzorgingshuizen geworden, zij het van een betere kwaliteit dan honderd jaar geleden. De vermindering

van de capaciteit moet worden opgevangen door organisaties die zijn gespecialiseerd in huishoudelijke en verpleegkundige ondersteuning van op zichzelf wonende ouderen.

Vooral oudere vrouwen

Kenmerkend voor de bevolking in institutionele huishoudens is de sterke oververtegenwoordiging van oudere vrouwen. Ongeveer tweederde van de institutionele bevolking is vrouw. Vooral vanaf ongeveer 70-jarige leeftijd is hun aandeel zowel absoluut als relatief groot. Een kwart van de mannen en ruim eenderde van de vrouwen van 85 jaar en ouder woont binnen de muren van een verzorgingshuis of verpleeghuis. Onder de zeventig jaar is dat minder dan één procent. Verklaringen voor het grote aantal vrouwen onder de institutionele bevolking zijn de hogere levensverwachting van vrouwen dan van mannen, de hogere leeftijd van de echtgenoot waardoor vrouwen dikwijls als weduwe alleen komen te staan en de grotere behoefte aan professionele zorg, die toeneemt met het stijgen van de leeftijd. ◀

Carel Harmsen en Mila van Huis

Institutionele huishoudens naar leeftijd en geslacht, 1998

